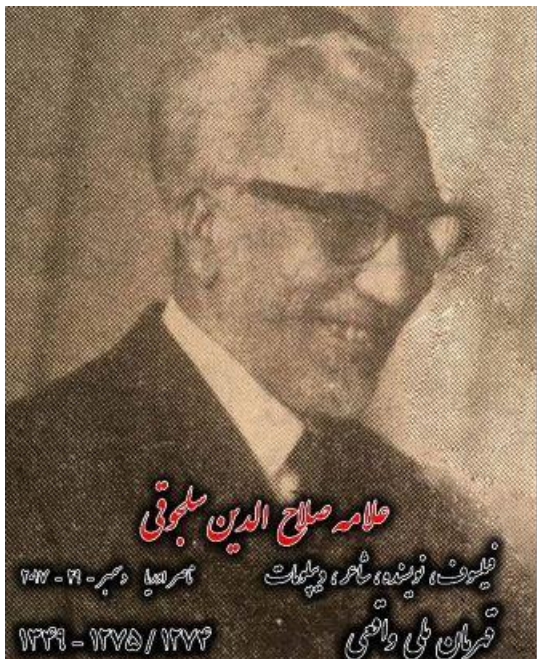

۲۰۲۰/۱۲/۲۹

ناصر اوریا

معرفی علامه «صلاح الدین سلجوقی» در قاموس کبیر افغانستان

افغان نومیالی او ستر فیلسوف، لیکوال، شاعر او دیپلمات بناغلی علامه صلاح الدین سلجوقی (۱۲۷۴ - ۱۳۴۹) په ۱۲۷۴ لمریز هجری کال کینی د هنر او ادب زانگو، د هرات په لرغونی او تاریخی ښار کینی نړی ته سترگی پرانستی. د علامه سلجوقی افکار تر زیاد اندازی پوری د سیدجمال الدین افغان د فکری مکتب څخه متأثر وه. دا ستر لیکوال، متفکر، سیاستوال، شاعر او فیلسوف سربیره په خپلی مورنی ژبی، په پښتو، عربي، انگلیسی، فرانسوی، جرمنی او اوردو ژبو هم کامل تسلط درلود. هغه ډیر ارزښمند آثار او کتابونه لیکلي او ترجمه کړی دی چی د ځینی آثارو نومونه یی لاندی ذکر ښوی دی. علامه سلجوقی د ستري او نومیالی میرمنی، سناتور حمیرا ملکیار سلجوقی سره واده کړی وه.

بناغلی سلجوقی د ۱۳۴۹ کال د غبرگوری د میاشتی په شپاړسمه نیټه له فانی نړی څخه سترگی پټی کړی او افغان نوی نسل ته یی ارزښتمن او تل پاتی آثار په میراث کیښودل. بناغلی سلجوقی په صالحینو شهداؤو کینی خاورو ته وسپارل ښو. روح دی بناد او یاد دی تل پاتی وی.

معلومات بیشتر:

جناب صلاح الدین سلجوقی فرزند مفتی سراج الدین سلجوقی در سال ۱۲۷۴ هجری شمسی در شهر تاریخی و باستانی هرات در یک خانواده منور، دانشمند و متدین چشم به جهان گشود.

در کودکی و نوجوانی به کسب دانش و آموختن ادبیات دری نزد پدرش بزرگوارش پرداخت و همچنان در مدرسه سلجوقی های هرات به آموزش اساسات و مقدمات دروس عربی و کسب علوم متداوله آنزمان پرداخت که راگشاه فراگیری علوم پیشرفته شد. سپس به کشورهای هند، پاکستان و عربستان سفر نموده و در آنجا به آموزش زبان های اردو، انگلیسی و عربی پرداخت. وی در آموزش عرفان و فلسفه همت گماشت و به مقام رفیعی در فلسفه، عرفان، الهیات و علوم ماورطبیعه دست یافت.

در سال ۱۲۹۴ هجری شمسی صلاح الدین سلجوقی بعنوان جوانترین مفتی در محکمه شرعی هرات به حیث مأمور رسمی دولت مقرر گردید. وی در سال ۱۳۰۰ هجری شمسی به حیث مدیر معارف هرات و همچنان در مقام مدیر مسؤل جریده "اتفاق اسلام" و جریده "فریاد" در زادگاهش خدمت نمود.

استاد سلجوقی در مکتب امانی منطق و ادبیات، در مکتب حبیبیه دری و عربی و در مکتب استقلال ادبیات دری را به فرزندان میهن تدریس نمود و در عین زمان عضو فعال دارالتالیف نیز بود.

جناب سلجوقی در پُست های مختلف دولتی به اجرای وظایف مهم با کمال صداقت و امانتداری پرداخته است. مدتی به حیث مدیر جریده "ثروت" و چندی منحیث مدیر مطبوعات وزارت امور خارجه ایفای وظیفه نموده است. وی به حیث منشی دارالتحریر شاهی، قونسل افغانستان در بمبئی، جنرال قونسل افغانستان در دهلی و مستشار سفارت افغانستان در کراچی خدمت نموده است. در سال ۱۳۲۸ در دوره هفتم شورای ملی به عنوان وکیل منتخب شهر هرات به ولسی جرگه یا شورای ملی راه یافت.

در سال ۱۳۳۲ هجری شمسی مسؤلیت ریاست مستقل مطبوعات را به عهده گرفت.

Fehler! Unbekannter Name für Dokument-Eigenschaft.

به صفحه قاموس کبیر افغانستان خوش آمدید

تیم بنیان گذار این قاموس آرزو دارد، داشته های این گنجینه که نمایانگر اصالت افغانستان باستان است شما را تا حد لازم مدد رساند

علامه صلاح الدین سلجوقی از ۱۳۳۳ تا ۱۳۴۱ به حیث سفیر افغانستان در مصر خدمت نموده و از همانجا متقاعد گردید.

علامه سلجوقی آثار فوق العاده ارزشمند اعم از کتاب ها، رساله ها و مقالات متعددی در زمینه های ادب، هنر، سیاست، علوم اجتماعی، اخلاق، فلسفه، الهیات و ماورای الطبیعه را به زبان های دری و عربی به رشته تحریر آورده است.

لست شماری از آثار و تراجم مرحوم صلاح الدین سلجوقی:

۱. جبره
۲. ائینه تجلی
۳. افکار شاعر
۴. تقویم انسان
۵. اشعار پراکنده
۶. نگاهی به زیبایی
۷. گوشه از پیغام تو
۸. مقدمه علم اخلاق
۹. تجلی خدا در آفاق و انفس
۱۰. ترجمه تهذیب الاخلاق ابن مسکویه
۱۱. نقد بیدل، دیوهنی وزارت، د دارالتالیف ریاست، ۱۳۴۳

۱۲. محمد در شیرخوارگی و خردسالی (سرگذشت یتیم جاوید) و دوازه سؤال فلسفی. کابل سال ۱۳۴۲
کتاب محمد در شیرخوارگی و خردسالی که اثر محمد شوکت التونی نویسنده شهیر مصری در دو بخش تدوین شده است: حدود ۶۰۰ صفحه کتاب به زندگی حضرت محمد (ص) اختصاص دارد و بیش از ۲۰۰ صفحه کتاب به عنوان "پیغام تو" نوشته مترجم است که به کتاب اضافه شده است. علامه سلجوقی در این بخش کتاب به ۱۲ سؤال فلسفی درباره انسان و ماهیت انسان و نیز برخی رویداد های زمان پیامبر پاسخ می دهد.

نویسنده کتاب، شوکت التونی، در مقدمه کتاب می نویسد که هدف اصلی وی از تألیف این کتاب پرداختن به زندگی حضرت محمد (ص) قبل از رسیدن به مرحله نبوت و پیامبری بوده است. وی کتاب را به شیوه داستانی تدوین کرده است و در مقدمه کتابش آورده که در بلاد فرنگ هر روز برای فرزندان کوچکش قصه هایی از زندگی حضرت محمد را حکایت می کرد و مشاهده می کرد که فرزندان با چه عشق و علاقه ای به این داستان ها گوش فرا می دادند. پس به این فکر شد که چرا این قصه ها را برای همه کودکان جهان نگوید و از آن بعد دست به قلم برد و به نوشتن زندگینامه پیامبر گرامی پرداخت که نهایتاً به تألیف کتابی حجیم درباره زندگی پیامبر اکرم (ص) انجامید.

مؤلف در تدوین کتاب از منابعی چون قرآن مجید، صحیح بخاری، صحیح مسلم، تفسیر کبیر امام فخر رازی، تفسیر طبری، سیرت النبی یا حیات محمد اثر محمدحسنین هیکل مدیر مسؤل روزنامه الاهرام، ام النبی اثر دکتر بنت الشاطی، و دهها منبع دیگر مراجعه و در نگارش کتاب به آنها استناد کرده است.

مترجم کتاب (علامه سلجوقی)، که از جمله چهره های نامدار عرصه علم، ادب، عرفان و فلسفه افغانستان است و توانسته ضمن حفظ اصالت متن، کتاب را به زبان فصیح دری ترجمه و در خدمت مردم قرار دهد.

نامه مترجم (علامه سلجوقی) به مؤلف کتاب (شوکت التونی) و پاسخ صمیمانه وی به سلجوقی از جمله مطالب جالب کتاب است که در ابتدای این اثر ارزشمند و خواندنی گنجانیده شده است.

علامه سلجوقی، دارای سجايا و خصایصی منحصر به فردی بود که در دیگر افراد جامعه کمتر دیده می شود.

محترم غلام حبیب نوابی شاگرد استاد سلجوقی که شماری از نامه های استاد عنوانی او نگارش یافته است، از دیدگاه خود، پیرامون خصوصیات فردی استاد سلجوقی، نکاتی را یادآور می شود که می توان آن را به عنوان دقیق ترین اطلاعات در مورد مرحوم علامه سلجوقی به شمار آورد:

"نویسنده شهیر ... دارای یک شعله سرمست از سرور و نشاط خاصی است ... و از این دارایی، گاهی زیاد پر حرکت و به وضع و حالت غیر متعارف و تمایزی به نظر می آید.

بسیار می نوشت و بسیار حرف می زد. نقد و تبصره داشت ... بسیار وسیع حرف می زد، به آواز بلند می خندد و بسیار می خندد. مرد مزاحی درجه اول است. هر نوع کلمات بی پرده و امثله و ابیات هزل آمیز از دهانش می پرد. کمتر آرامش و سکون خود را حفظ می تواند وقتی فکر کند ... کوتاه کوتاه ولی سریع و تند قدم می زند. عرض و طول اتاق یا دهلیز یا صحن عمارت را گاهی به شدت می پیماید. "بسیار به سرعت، ولی روان و صاف حرف می زند و لهجه اش از هرات ... سررشته کافی دارد".

Fehler! Unbekannter Name für Dokument-Eigenschaft.

د پانو شمیره له 2 تر 3

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکني د لیکنيزي بني پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیرولو مخکي په خیر و لولی

...در امور اداری و حسابی ... دلچسپی ندارد. به اجرای کارهای (امور خانه) مایل نیست"
نوابی می‌افزاید:

"در شیک پوشی درجه دوم است. کم غذا می‌خورد، به صحت و نظافت دیگران زیاد توجه دارد. کلاه کیودچه به سر می‌کند، موتر می‌راند، در باغچه اش گل و نهال می‌نشانند و...
مهمان را دوست دارد و با گشاده رویی پذیرایی می‌کند، ریشش را بکلی نمی‌تراشد. از سرو پایش قیافه یک فیلسوف بسیار نظیف خوش بین و خوش طبع و زنده دل و مهربان و بشردوست خوانده می‌شود."
شادروان علامه سلجوقی شخصیت متواضع، روشن ضمیر و سخاوتمندی بود. او زیاد میدانست و فراوان می‌نگاشت. اندیشمندی بود به تمام معنی فرهیخته، آموزگاری بود وارسته، خدمتگزاری بود مصدق که وظیفه اش را به درستی انجام میداد، امانت داری امین، شاعری بود نکته سنج و عالمی بود با دانش. او علاوه بر زبان مادری اش به زبان های پشتو، عربی، انگلیسی و اردو تکلم می نمود و مترجمی بود درستکار و نویسنده ای بود که حقایق را صادقانه بیان میداشت.

علامه استاد سلجوقی دوبار ازدواج کرد: بار اول، با "میمونه" دختر سردار حبیب الله خان از احفاد سردار پُردل خان قندهاری بارکزایی پیوند زناشویی بست و از این پیوند دارای دو فرزند شد: صدیق سلجوقی که "دیپلمات" و فرزند دیگرش حامد سلجوقی که نویسنده است.

ازدواج دوم علامه صلاح الدین سلجوقی با میرمن "حمیرا ملکیار" بود که به دانش پروری، نیکوکاری و خلوص عقیده شهرت داشت. میرمن حمیرا ملکیار سلجوقی که سناتور مشرانو جرگه زمان سلطنت محمد ظاهر شاه بود، برخی از آثار استاد سلجوقی را به دست نشر سپرد و مسجد زیبایی در کنار منزلش در گذرگاه کابل جوار مکتب حبیبیه اعمار نمود.

علامه صلاح الدین سلجوقی ادیب، نویسنده، شاعر، سیاستمدار، فیلسوف و عارف نامدار افغانستان، در ۱۶ جوزای سال ۱۳۴۹ هجری شمسی داعی اجل را لبیک گفت و در شهدای صالحین جوار بالاحصار تاریخی کابل به خاک سپرده شد.

روحش شاد، یادش خدماتش جاودان و فردوس برین مقامش باد.
ناصر اوریا * ۲۹ دسمبر ۲۰۱۷ - تکراس

قاموس کبیر افغانستان

مختصات افغانستان			
اسم یا کلمه	تصویر	بیوگرافی مختصر	معلومات مکملتر
صلاح الدین سلجوقی		فیلسوف، نویسنده، شاعر و دیپلمات بزرگ افغان علامه صلاح الدین سلجوقی (۱۲۷۴ ش - ۱۳۴۹ ش) در سال ۱۲۷۴ هجری شمسی در مهد ادب و هنر، هرات باستانی چشم به جهان گشود. علامه سلجوقی با دانش دایره المعارفی اش از نخبگان، نویسندگان، متفکرین و مفکرین افغانستان شمرده می شود، که از سجایا و ملکات منحصر به فردی برخوردار بود. علامه سلجوقی از مکتب فکری سید جمال الدین افغان متأثر بود. وی آثار، تراجم و کتاب های ارزشمندی برای مردم و میهن خویش به میراث گذاشته است که نام تعدادی آنها در ذیل ذکر است. وی علاوه بر زبان مادری، به لسان های پشتو، عربی، انگلیسی، فرانسوی، جرمنی و اردو نیز آشنایی و تسلط کامل داشت. علامه سلجوقی با بانوی دانشمند و نامور افغان سناتور حمیرا ملکیار سلجوقی از دواج نموده بود. این دانشمند و فرهنگی گرانمایه که در طول زندگی پر بارش خدمات عظیم و مؤثر برای مردم افغانستان انجام داده بود در شانزدهم جوزای سال ۱۳۴۹ چشم از جهان بست و در شهدای صالحین کابل به خاک سپرده شد. روحش شاد و بهشت برین مکتش	به یادبود یک پیرمان ملی و اعلی افغانستان نخبگان، مشاهیر

Fehler! Unbekannter Name für Dokument-Eigenschaft.

د پانو شمیره: له 3 تر 3

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلپکني د لیکنيزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له رالیرلو مخکي په خیر و لولی